

НА ВІСТРІ ПРОБЛЕМИ

Майже чверть століття тому на полицях наших бібліотек з'явилася перша книжка оповідань Леоніда Бразова «Вірне серце». Вона відразу привернула до себе увагу дорослих і юних читачів й здобула позитивну оцінку. Схвально оцінені також і його наступні книги «На початку шляху», «Третя зустріч», «Перший гарт», «Вікна настіж», «Кара», «Пороги», «Фортеця», «Коли погасла блискавиця», «Живим байдуже» і «Так далеко, так близько». Це пояснюється тим, що в них порушено важливі питання життя, що героями творів є наші сучасники, яких автор добре знає, з любов'ю і умінням зображує.

З цими творами Л. Бразова багато спільного мають і дві нові повісті, недавно опубліковані київським видавництвом «Радянський письменник»¹⁾. У повісті «Такий довгий шлях» йдеться про дитинство і юність покоління, яке виросло й сформувалося в умовах громадянської війни, відбудови народного господарства та побудови фундаменту соціалізму в нашій країні і брало активну участь у боротьбі за зміцнення й розвиток своєї Вітчизни, а в повісті «Вересень — жовтень» — про виховання сучасної молоді.

Головним героєм першої є син покійного командира Червоної Армії періоду громадянської війни Тимофій Гречук, а другої — син пілота, убитого на фронті Великої Вітчизняної війни, Олексій Книш. Життя Тимофія Гречука від раннього дитинства до перших днів Великої Вітчизняної війни становить основу сюжету повісті «Такий довгий шлях», а неспокійні будні юного студента другого курсу інженерно-будівельного інституту Олексія Книша — основу повісті «Вересень — жовтень». В обох творах увага письменника зосереджена не стільки на окремих епізодах біографії героїв, скільки на внутрішньому їхньому житті — думках, почуттях, бажаннях і прагненнях, сумнівах і ваганнях, поглядах на людей, з якими їм доводилося зустрічатися й спілкуватися.

Обидва герої — носії кращих ідейно-моральних якостей

нашої молоді. У Тимофія вони яскраво проявляються в його послідовній непримиренності до класових ворогів типу Парасковії Галактіонівни Мурзенко, в ставленні до колишнього офіцера царської армії Боніфація Герасимовича та поверненні до лав Радянської Армії у зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни (незважаючи на рішення комісії про визнання його непридатним для продовження військової служби). У Олексія — в участі в затриманні небезпечного злочинця, залишенні інженерно-будівельного інституту та рішенні здобути спеціальність не за бажанням рідних, а за велінням свого серця.

Повість «Такий довгий шлях» побудована так, що життя героя висвітлюється з різних точок зору. В першій її частині про нього розповідає автор, в

НА ЗДОБУТТЯ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.

другій мова ведеться від самого героя, в третій — від подруги Каті Журавель, у четвертій — знову від автора. Така композиція дала можливість зупинитись на всіх важливих епізодах біографії Тимофія, відобразити його дружні взаємини з приятелями, розкрити всю глибину його красивої душі.

Інакше побудовано «Вересень — жовтень». На перший погляд, це проста історія про життя сучасної молоді протягом двох місяців нового навчального року. Але насправді не так. В основі її продумана антитеза, протиставлення системи виховання в сім'ях Олексія Книша і Арчибальда Гурзая. Дві лінії переплітаються й створюють динамічний, захоплюючий, хвилюючий сюжет.

Позитивні герої показані в розвитку, в процесі розширення їхнього кругозору, зміцнення соціалістичного світогляду, примноження духовного багатства. Їхнє гуманне ставлення до людей, патріотичні почуття до Вітчизни розвивалися і зміцнювалися у дружніх взаєминах з рідними, друзями, товаришами. У Тимофія це мати і вдова батькового друга тіточ-

ка Бачинська, Катерина Журавель, її старший брат Степан та задушевний друг Юрко Литовець, а в Олексія Книша — мати і дідусь, відставний полковник Радянської Армії Василь Денисович, робітниця заводу Ніна, коректорка інститутської багатотиражки Клавдія Платонівна, міліціонер Семидоля та батьків однопольчанин полковник Клименко. Постійно стикає їх автор з негативними персонажами. Це своєрідна перевірка на людяність, мужність, працьовитість, політичний і громадянський гарт.

Хочеться сказати про лексику, стилістику, фразеологію. Кожен з персонажів говорить своєю мовою, властивою його віковій й розвитку, життєвим позиціям і суспільним поглядам. Так, у Тимка, коли він тільки приїхав до міста, проста народна мова. Молодий студент Книш, прагнучи справити враження на зустрічного, вдається до іноземних слів та не дуже вдалих каламбурів. Хитра й підступна Мурзенчиха не жаліє ласкавих слів, щоб привернути до себе непокійного Тимка та його добродушну матір. Цинічна мова у небезпечного злочинця Каріма, та коли він намагається причарувати мачуху Гурзая, то на слова не скупилися: дивна, незвичайна, чарівна, ніжна, пристрасна... Мова Степана Журавля розвічена народними приказками й крилатими словами, підкупає задушевністю й переконливістю. Така індивідуалізація ще більше відтінила риси характерів героїв, надала їм потрібної рельєфності й життєвості. Благотворну роль у цьому зіграла й авторська мова — образна, прозора і соковита.

Повісті Л. Бразова «Такий довгий шлях» і «Вересень — жовтень» — це відгук письменника на одну з найважливіших проблем сучасності — проблему виховання нашої молоді. Його роздуми з цього приводу, втілені у книзі, безумовно, знайдуть відгук у серцях читачів.

Рішенням обласної письменницької організації повісті Л. Бразова висунуті на здобуття республіканської премії імені Лесі Українки на 1986 рік.

А. КУЗЬМЕНКО,
літературознавець.

1) Леонід Бразов. «Такий довгий шлях». Київ.